लिम्बू र नेपाली भाषाका व्याकरणात्मक कोटिहरुको तुलनात्मक अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय, महेन्द्ररत्न क्याम्पस,
नेपाली भाषा शिक्षा विभाग अन्तर्गत स्नातकोत्तर तह
दोस्रो वर्षको नेपाली शिक्षा ५९८
पाठ्यांशको आवश्यकता पूर्तिको
लागि प्रस्तुत
शोधपत्र

शोधार्थी
खड्गनारायण आङ्देम्बे
परीक्षा क्रमाङ्क - २९०३८१
त्रि.वि.दर्ता नं.-९-२-२९-९४७-२००२
क्याम्पस क्रमाङ्क -५६३/२०६२–२०६३

शिक्षाशास्त्र सङ्काय, नेपाली भाषा शिक्षा विभाग
महेन्द्ररत्न क्याम्पस, ताहाचल
२०६५–२०६६

शोधनिर्देशकको सिफारिस-पत्र

नेपाली भाषा शिक्षा विभाग महेन्द्ररत्न क्याम्पस ताहाचल, शिक्षाशास्त्र सङ्काय अन्तर्गत स्नातकोत्तर तह, दोस्रो वर्षको नेपाली भाषा विषयको नेपाली शिक्षा ५९८ पाठ्यांशको प्रयोजनको लागि प्रस्तुत **'लिम्बू र नेपाली भाषाका व्याकरणात्मक कोटिहरुका तुलनात्मक अध्ययन'** शीर्षकको शोधपत्र शोधार्थी खड्गनारायण आङदेम्बेले मेरो निर्देशनमा तयार पार्नु भएको हो । यस शोधकार्यसँग म पूर्ण सन्तुष्ट छु । अतः यस शोधपत्रलाई आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि सिफारिस गर्दछु ।

शोधनिर्देशक

....

उप प्रा.रामकुमार राई

शिक्षाशास्त्र सङ्काय

महेन्द्ररत्न क्याम्पस ताहाचल

मिति : २०६६/०४/०९

स्वीकृति-पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र सङ्काय अन्तर्गत महेन्द्ररत्न क्याम्पस, ताहाचल, नेपाली भाषा शिक्षा विभागका शोधार्थी खड्गनारायण आङदेम्बेले स्नातकोत्तर (एम.एड.) तहमा नेपाली विषयको नेपाली शिक्षा ५९८ पाठ्यांशको प्रयोजनको लागि प्रस्तुत गर्नु भएको **'लिम्बू र नेपाली भाषाका व्याकरणात्मक कोटिहरुका तुलनात्मक अध्ययन'** शीर्षकको शोधपत्र सोही प्रयोजनका निमित्त उपयुक्त ठहरिएकाले स्नातकोत्तर उपाधिका लागि स्वीकृति प्रदान गरिएको छ ।

शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति

क्र.स. नाम	**दस्तखत**
१. अध्यक्ष -	....
२. बाह्य परीक्षक -	....
३. विषय विशेषज्ञ -	....
४.	....
५. शोधनिर्देशक	....

मिति : २०६६/०४/२८

शोधसार

शोधशीर्षक : लिम्बू र नेपाली भाषाका व्याकरणात्मक कोटिहरुका तुलनात्मक अध्ययन

शोधार्थी : खड्गनारायण आङ्देम्बे

शोधनिर्देशक : उप प्रा. रामकुमार राई

विभाग : नेपाली शिक्षा शिक्षण विभाग

क्याम्पस : महेन्द्ररत्न क्याम्पस, ताहाचल

शोधप्रयोजन : स्नातकोत्तर तह शिक्षाशास्त्र सङ्काय दोस्रो वर्ष ५९८ पाठ्यांशको निमित्त प्रस्तुत

शैक्षिक सत्र : २०६२ – २०६३

जम्मा अध्याय : आठ

शोधको उद्देश्य :

(क) लिम्बू जाति र भाषाको परिचय दिनु,

(ख) लिम्बू भाषा र नेपाली भाषाको व्याकरणात्मक कोटिका आधारमा तुलनात्मक अध्ययन गर्नु,

(ग) कारक, विभक्ति, करण, अकरण र आदरका आधारमा तुलनात्मक अध्ययन गर्नु,

अध्ययन विधि :

प्रस्तुत शोधकार्य पूरा गर्नको लागि प्राथमिक र गौण सामग्रीको अङ्गीकार गर्दै सङ्कलित सामग्रीलाई वर्णनात्मक र तुलनात्मक पद्धतिलाई अवलम्बन गरी विश्लेषण गरिएको छ ।

निष्कर्ष :

यस शोधपत्रको पहिलो अध्यायमा शोधपरिचय प्रस्तुत गरिएको छ । दोस्रो अध्यायमा लिम्बू : जाति र भाषाको परिचय दिइएको छ । तेस्रो अध्यायमा लिङ्ग, वचन र पुरुषका आधारमा तुलनात्मक अध्ययन गरिएको छ । चौँथो अध्यायमा काल, पक्ष र भावका आधारमा तुलनात्मक अध्ययन गरिएको छ । पाँचौं अध्यायमा वाच्य र आदरका आधारमा तुलनात्मक अध्ययन गरिएको छ । छैंटौं अध्यायमा करण र अकरणका आधारमा तुलनात्मक अध्ययन गरिएको छ । सातौं अध्यायमा कारक र विभक्तिका आधारमा तुलनात्मक अध्ययन गरिएको छ । आठौं अध्यायमा उपसंहार खण्डमा निष्कर्ष, शैक्षिक प्रयोजन, सुझावहरु र भावी अनुसन्धानका पक्षहरु राखिएको छ भने अन्त्यमा परिशिष्टाङ्क तथा सन्दर्भग्रन्थ-सूची राखेर यस शोधपत्रलाई बिट मारिएको छ । त्यस्तै पहिलो अध्याय सुरु हुनु अघि शोधशीर्षक, शोधनिर्देशकको सिफारिस-पत्र, स्वीकृति-पत्र, कृतज्ञताज्ञापन र विषय-सूची क्रमशः राखिएका छन् ।

विषय–सूची
अध्याय–एक

शोध परिचय

क्र.सं. शीर्षक	पृष्ठ
१. शोध परिचय	१
१.१. पृष्ठभूमि	१
१.२. शोध शीर्षक	३
१.३. शोध प्रयोजन	४
१.४. समस्या कथन	४
१.५. शोधको उद्देश्य	४
१.६. पूर्वकार्यको समीक्षा	४
१.७. अध्ययनको औचित्य	९
१.८. सामग्रीको स्रोत र सङ्कलन पद्धति	१०
१.८.(क) प्राथमिक सामग्री	१०
१.८.(ख) गौण सामग्री	११
१.९. शोध विधि	११
१.१० अध्ययनको सीमाङ्कन	११
१.११. शोधपत्रको रुपरेखा	१२

अध्याय–दुई

लिम्बू जाति र भाषाको परिचय

२.१. लिम्बू जातीय परिचय	१३
२.१.१. लिम्बू वर्तमान स्थिति	१६
२.१.२. बसोबास क्षेत्र र जनसङ्ख्या	१९
२.१.३. धर्म	२१
२.१.४. पेसा	२२
२.२. लिम्बू भाषाको परिचय	२३
२.२.१. भाषा	२५
२.२.२. पुस्तक पत्रिका प्रकाशन	२९
२.२.३. लिम्बू भाषाको चार भाषिका	३३
२.२.४. लिम्बू भाषाको प्रयोग क्षेत्र र सीमा	३५
२.२.५ विभिन्न भाषासँग लिम्बू भाषाको तुलना	३५

अध्याय–तीन

लिङ्ग, वचन र पुरुषका आधारमा तुलनात्मक अध्ययन

३.१. लिङ्ग, वचन, पुरुषका आधारमा तुलनात्मक अध्ययन ४२
३.१.१. कर्ता र क्रियापद ४३
३.१.२. विशेषण र विशेष्य ४४
३.१.३. भेदक र भेद्य ४६
३.१.४. लिम्बू र नेपाली भाषाका केही शब्दबीच तुलना ४७
वचन
३.२. वचन ५१
३.२.१. कर्ता र क्रियापद ५१
३.२.२. विशेषण र विशेष्य ५३
३.२.३. भेदक र भेद्य ५४
३.२.४ सर्वनामका आधारमा वचन व्यवस्था ५७
पुरुष
३.३.१. पुरुषका आधारमा तुलनात्मक अध्ययन **५९**

अध्याय–चार

काल, पक्ष र भावका आधारमा तुलनात्मक अध्ययन

४.१. काल ६२
४.१.(क) वर्तमान ६२
४.१.(ख) भूत ६३
४.१.(ग) भविष्यत् ६५
४.२. पक्ष ६७
४.२.(क) सामान्य ६७
४.२.(ख) अपूर्ण ६७
४.२.(ग) पूर्ण ६८
४.३. भाव ६९
४.३.१.सामान्यार्थ ६९
४.३.२. इच्छार्थ ७०
४.३.३. आज्ञार्थ ७१
४.३.४. सम्भावनार्थ ७२
४.३.५. सङ्केतार्थ ७३

अध्याय–पाँच

वाच्य र आदरका आधारमा तुलनात्मक अध्ययन

५.१. वाच्य ७४
५.१.(क). कर्तृवाच्य ७४
५.१.(ख). कर्मवाच्य ७५
५.१.(ग). भाववच्य ७६
५.२. आदर ७७
५.२.१. आदर ७७
५.२.२. निम्न आदर ७७
५.२.३. सामान्य आदर ७८
५.३.४ उच्च आदर ७८
५.४.५ अति उच्च आदर ७८

अध्याय–छ

करण र अकरणका आधारमा तुलनात्मक अध्ययन

६.१. करण र अकरण ८०
६.१.१. लिम्बू र नेपाली भाषाका करण, अकरणका केही क्रियापद ८१

अध्याय–सात

कारक र विभक्तिका आधारमा तुलनात्मक अध्ययन

७.१. कारक र विभक्ति ८३
७.१.१. कारक ८३
७.२.१. विभक्ति ८९

अध्याय–आठ

उपसंहार

८.१. निष्कर्ष ९२
८.२. शैक्षणिक प्रयोजन ९५
८.३. सुझावहरु ९६
८.४. भावी अनुसन्धानका पक्षहरु ९७
परिशिष्टाङ्क
सन्दर्भग्रन्थ - सूची